

การประชุมทบทวนนโยบายการค้า (TPR) ประเทศญี่ปุ่น

WTO จัดประชุมทบทวนนโยบายการค้า (TPR) ประเทศญี่ปุ่นเมื่อวันที่ ๙ และ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘ สรุปสาระสำคัญของการประชุมดังกล่าว ดังนี้

๑. ที่ประชุม

นาย Tomochika Uyama รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ (Deputy Director-General, Economic Affairs Bureau, Ministry of Foreign Affairs) เป็นหัวหน้าคณะของญี่ปุ่น และนาย Jean-Paul Thuillier เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรฝรั่งเศสประจำองค์การการค้าโลกเป็นผู้อภิปรายนำ (discussant) โดยญี่ปุ่นได้รับคำถามก่อนการประชุมรวมประมาณ ๘๐๐ คำถาม มีประเทศสมาชิกกล่าวถ้อยแถลงในการประชุมกว่า ๓๕ ประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ จีน เกาหลีใต้ มองโกเลีย นิวซีแลนด์ ซิลิ แคนาดา เม็กซิโก ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และในนามประเทศ สหรัฐฯ ตุรกี บราซิล จีนฮ่องกง กัวเตมาลา เอกวาดอร์ อาร์เจนตินา อินโดนีเซีย รัสเซีย โอมาน และไทย เป็นต้น

๒. ภาพรวมความเห็นของสมาชิก WTO ต่อระบบเศรษฐกิจการค้าของญี่ปุ่น

๒.๑ สมาชิกตอบรับกับความพยายามของญี่ปุ่นในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาเงินฝืดและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ยืดเยื้อ รวมถึงการฟื้นฟูประเทศหลังจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในภาคตะวันออกเมื่อปี ๒๕๕๔ ทั้งนี้ ญี่ปุ่นได้ดำเนินมาตรการ “three arrows” ได้แก่ การเพิ่มความคล่องตัวด้านการเงิน เพิ่มความยืดหยุ่นด้านการคลัง และปฏิรูปโครงสร้าง ภายใต้นโยบาย “Abenomics” ในการทบทวนครั้งที่แล้วเมื่อปี ๒๕๕๖ มาตรการสองส่วนแรก (first two arrows) ได้ดำเนินการไปแล้ว และญี่ปุ่นได้เริ่มมาตรการส่วนที่สามในการปฏิรูปโครงสร้าง (structural reform) ภายใต้ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูญี่ปุ่น (Japan Revitalization Strategy) ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี ๒๕๕๗

๒.๒ มาตรการ ๒ ส่วนแรกภายใต้ “three arrows” เน้นการเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศ โดยใช้กลไกด้านการเงินการคลังที่ส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนให้เอื้ออำนวยต่อการค้า ในขณะที่มาตรการส่วนที่สามซึ่งเกี่ยวกับด้านการปฏิรูปโครงสร้างจะเกี่ยวข้องกับงานขององค์กรนโยบายการค้า (TPRB) มากที่สุด โดยจะครอบคลุมแผนงานและโครงการในการเพิ่มการลงทุน ประสิทธิภาพการผลิต และส่งเสริมการค้า สมาชิกได้เรียกร้องให้ญี่ปุ่นดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างโดยไม่ชักช้า รวมถึงเพิ่มระดับการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตที่มั่นคง เพิ่มปริมาณการลงทุนจากภาคเอกชน และศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาด้านโครงสร้างในช่วงที่ผ่านมา อาทิ สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้น การขาดแคลนแรงงาน อัตราการไหลเข้าของการลงทุนจากต่างชาติที่ยังอยู่ในระดับต่ำ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่า มาตรการสองส่วนแรกเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น และเห็นว่ามาตรการในส่วนการปฏิรูปจะเป็นพื้นฐานในการเติบโตของเศรษฐกิจของญี่ปุ่นในระยะยาว

๒.๓ สมาชิกชื่นชมกับบทบาทของญี่ปุ่นใน WTO รวมถึงการเข้าร่วมการเจรจาสรุปผลความตกลงการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation Agreement: TFA) การเจรจาด้านบริการ สินค้าสิ่งแวดลอม และการขยายขอบเขตของความตกลงเทคโนโลยีสารสนเทศ (ITA) นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังใช้มาตรการเยียวยาการค้า (contingency trade remedies) ในระดับต่ำ และหลายประเทศชื่นชมกับการให้การสนับสนุนด้านความ

ช่วยเหลือทางเทคนิค (technical cooperation) ต่อประเทศอื่น ทั้งความช่วยเหลือและการปรับปรุงพิธีการศุลกากร การฝึกอบรม ความช่วยเหลือด้านเกษตรกรรม และให้การสนับสนุนความช่วยเหลือด้านการค้า (aid for trade)

๒.๔ ปัจจุบัน ญี่ปุ่นมีความตกลงการค้าเสรี (RTAs) ที่มีผลใช้บังคับ ๑๔ ฉบับ เพิ่มขึ้น ๑ ฉบับจากปี ๒๕๕๖ กล่าวคือ ความตกลงสองฝ่ายที่สรุปผลกับออสเตรเลีย และเมื่อเร็วๆ นี้ ญี่ปุ่นได้ลงนามความตกลงกับมองโกเลีย นอกจากนี้ ญี่ปุ่นกำลังอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำความตกลงอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น ความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (TPP) และความตกลงระหว่างอาเซียนกับพันธมิตร ๖ ประเทศ (RCEP) โดยญี่ปุ่นคาดว่าจะเพิ่มอัตราส่วนด้านการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรี (RTAs) ต่อการค้าทั้งหมดจากร้อยละ ๑๙ เป็นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๖๑ และเพิ่มการลงทุนจากต่างชาติ (FDIs) อีกสองเท่าภายในปี ๒๕๖๓

๓. ประเด็นนโยบายและมาตรการการค้าที่สำคัญที่สมาชิกยกในที่ประชุม

๓.๑ **พิธีการศุลกากร** สมาชิกรับทราบถึงมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าภายใต้โครงการ Authorized Economic Operator (AEO) ซึ่งทำให้พิธีการผ่านด่านศุลกากรของสินค้านำเข้ารวดเร็วขึ้น แต่สมาชิกยังคงมีข้อกังวลเกี่ยวกับพิธีการศุลกากรในบางขั้นตอนโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร

๓.๒ **มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) และมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)** สมาชิกบางประเทศเห็นว่า มาตรการ TBT และ SPS ของญี่ปุ่นหลายมาตรการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ (international norms) และข้อกำหนดของมาตรการส่วนใหญ่มีความซับซ้อนและเป็นภาระด้านต้นทุนต่อผู้นำเข้า

๓.๓ **การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ** แม้ว่าปัจจุบันญี่ปุ่นจะเป็นสมาชิกความตกลงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของ WTO ที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว (revised GPA) แต่บางประเทศยังคงเห็นว่า กระบวนการในการเข้าสู่ตลาดการประมูลงานของภาครัฐ (public tenders) ของผู้ประกอบการต่างชาติยังคงมีความซับซ้อนกว่าขั้นตอนของผู้ประกอบการที่ตั้งอยู่ในญี่ปุ่น

๓.๔ **นโยบายการแข่งขัน** สมาชิกรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติต่อต้านการผูกขาด (Anti Monopoly Act) ปี ๒๕๕๖ แต่ยังคงมีข้อกังวลเกี่ยวกับข้อยกเว้นบางประการและการบังคับใช้พระราชบัญญัติ

๓.๕ **บรรยากาศการทำธุรกิจ** สมาชิกยกข้อกังวลเกี่ยวกับข้อกำหนดขั้นตอนในการขอรับการตรวจลงตรา (visa) ประเภทต่างๆ เช่น ผู้เดินทางประเภทนักธุรกิจ (business travelers) ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT professionals) ผู้ฝึกปฏิบัติงาน (trainees) และพนักงานด้านสุขภาพ (health care workers)

๓.๖ **เกษตรกรรม** ญี่ปุ่นยังคงให้การอุดหนุนและปกป้องภาคเกษตรในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิก OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) อื่น และแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามที่จะเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตและศักยภาพในการแข่งขัน ภาคเกษตรกรรมก็ยังคงมีกำแพงภาษีสูงและได้รับการอุดหนุนภายใต้ต้นนโยบายทั้งด้านราคาและการผลิต นอกจากนี้ ความตกลงการค้าเสรีและระบบการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) ของญี่ปุ่นยังครอบคลุมสินค้าเกษตรจำนวนจำกัด เช่นเดียวกับสิ่งทอ รองเท้า และเสื้อผ้า

๓.๗ **ประมง** สมาชิกบางประเทศตั้งคำถามเกี่ยวกับมาตรการและระดับการอุดหนุนประมงของญี่ปุ่น นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังคงมีสินค้าประมงบางรายการที่ยังมิได้ผูกพันในตารางภาษี (unbound tariffs)

๓.๘ การค้าบริการ สมาชิกเห็นว่า ญีปุ่นควรเปิดเสรีภาคบริการบางสาขาเพิ่มขึ้น เช่น การไฟฟ้า โทรคมนาคม บริการทางทะเล และไปรษณีย์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มการแข่งขันในตลาดและส่งผลกระทบต่อการลงทุน รวมถึงลดต้นทุนในการทำธุรกิจ นอกจากนี้ สมาชิกได้ยกข้อกังวลเกี่ยวกับการไปรษณีย์ของญี่ปุ่น การแปรรูป องค์การภาครัฐ และการเพิ่มระดับการแข่งขันในบริการด้านประกันภัย

๔. ข้อสังเกต

โดยที่ญี่ปุ่นมีภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งอาจจะเทียบเคียงได้กับภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันที่เริ่มเข้าสู่ปัญหาเศรษฐกิจชะงักงัน ซึ่งที่ผ่านมาญี่ปุ่นได้เริ่มผลักดันหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อ กระตุ้นเศรษฐกิจตามกลไกในข้อ ๒.๑-๒.๒ ข้างต้น จึงน่าจะทำการศึกษาแนวนโยบายข้างต้นของญี่ปุ่นใน รายละเอียดเพื่อจะได้ปรับใช้กับสภาวะเศรษฐกิจของไทยให้เหมาะสมต่อไป

คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก

๒ เมษายน ๒๕๕๘